

Ыран – Пётём тёнчери семье кунё

«Атте-анне вёрепнтине малалла тәсса пырасчө»

Ольга Владимировна Рафаилович семье савәрни вун улта сүл. Икё ывәлпа пёр хөр пәхса үстерекен мәшәр ачисене те пурнәсра чи малтанах пёр-пёрне әнлани, темёнле йывәр лару-тәрура та пулашми кирлө тесе вёрен-тещө. Ильинкәри шукулта вёренеке Андрейпа Артем, 5 сүлти Елизавета хай-

сеплесе әнлани яланах пулашат. Ачасене пурнәсра сирөп пулма, хайсене сирөп туйма вёрепнтине тәрәшатпәр. Усал ёс ан туччәр, пёр-пёрне пулашса пыччәр тесе ыра төслөх пулма тәрәшатпәр. Ватә сынсене пулашми үркенсе ан тәччәр. Сак енсене пире атте-анне вёрепнтинё, вёсене малалла тәсса пырасчө, – тет мәшәр

сен ашшөпе амәшне халё кәна мар, ватләхра та пулашса тәрасси иккелентер-мест. Мёншөн тесен вёсем хайсен амәшө хунямәшөпе килөштеринине те пөлөсчө, хунямәшөн амәшне пәхнине те курнә.

семье төреклөхө пирки каласа. Морозовсен сёр лаптәкө те пысак. Унта вара семье яланах пөрле ёслеме тәрәшат. Сапла ёслени семьери хутшәнумене татах та сывахлатат кәна.

Н. НИКОЛАЕВА сән үкерчөкө.

Граждансене пөлме

Майн 18-мөшөчө 10 сөхетрен тытәнса 12 сөхетчен Муркаш районё прокуратури суртөчө (Муркаш ялө, Мир урамө, 6-мөш сурт) граждансене хайсене интереслентерекен ыйтусемпе Рассөй Следстви комитөчөн Чәваш Республикничли следстви управленийөн ертүсин тивөсөсене пурнәсраканө А.П. Мигушов ыйшәнат.

Ял тәрәхөсене профилактика кунёсем пырасчө

Сёр сине ыра тума килетпёр

«КУККУК» АМАШСЕМПЕ ЧУРАС ЧУНЛИСЕМ

Хәрах урине пёр төрлө, тепөр урине тепөр төрлө пушмак тәхәннә кёсөн сүлсенчи хөр ача пире курса хавәрт киле чупса кёрсе кайрө. Вәл кенө сөре кукашшө сөтел сине апат антарса хунә өнтө.

– Пәхса өлкөрөй-мерөм, урама тухса та кайнә, – тет арсын.

Сөтел хушинчи 4 ача, пөри тепринчен пөчөкрөх, ашла макарон сиещө.

– Шукултан тепөр мәну-к килмелле-ха, – тет кукашшө.

Чәннипех те шанчәклә аләра ачасем. Ку – пёр өн-чен.

Тепөр өнчен вара кукашшөн мар, хөрөсен хай-сен ачисене пәхмалла пулө, хөрөсен хайсен ашшөне пулашмалла пек туйәнат. Вөсем вара ачисене ашшөпе пәрахса хә-варащө пулмалла ытларах чух.

– Пенси укси ситсе пымасть, – хөрөсем сине тарәхнине пытармасть арсын хай те.

Хальхинче икө хөрө Чулхула өблаче ёслеме кайнә. Ашшө каланә тәрәх тепөр хөрөн те ёслеме каймалла пулнә. Пулнә кәна сав. Ашшө килөнчен тухсан вәл пөрле пурәнәк арсын килөчө пулнә хысәән хурсә пек сирөп кәмәллә сын та тарәхнине «сурәлма» пултарат: сәмрәк хөрарәм савнә упәшкапа ашә пүртре ларат. Ачисене вара кукашшөн пәхас пулат. Пире 3 хөре ситөнтөнө,

пирөн 5 ачана та пәхма пултарат те щө-ши?

Ярославка ял тәрәхөчө иртнө профилактика кунөчө тёл пулка үкерчөк ку. Сак хөрарәм ачисене мөншөн ача садне ямастан тесе ыйтсан сёр улми лартсан яратәп төрө. Районти опека органөчө ёслөкөнсем каланә тәрәх ку вәхәта вәл пөрмаях кусарса тәрәт иккен. Ак мөнле «сунат» вәл ачисешөн.

Тепөр семьере вара ашшөпе амәшө уйрам пурәнәсчө. Асламәшөпө пурәнәкән кёсөн класра вёренеке арсын ача ашшө патне туртәнат. Анчах та ашшө хай сәкна тивөслипе әнлани туйәнмасть. Асламәшө каланә тәрәх ача ашшө патне кайса сүренө хысәән итлеме пулни паләрәт. Кёсөрен пирус төпне тупни те тёл пулкат.

Вищөмөш семьере те ашшөпе амәшө хушинчи хутшәну йөркөллө пек туйәнмасть. Килте шәкәл-шәкәл пурәнсан кёсөн класри арсын ача шула сөсчө чиксе кайман пулөччө, амәшө те сәкна сисмесөр юлман пулөччө. Ништа та ёслөмен хөрарәмән килте пустарма кәмәл пулманни те сәкән сичөн каламасть-ши?

Тепөр семьере те ачасем телейлө үсөсчө темө чөлхе савранмасть. Амәшө чире пула килте ёслөмест. Упәшки вара сәмьери пөтөм ёс-пуса хай сине илес вырәнне кәнтар кунөчө үсөр сывәрәт. 8 класс хөр ачин вара шукултан таврәнсан

1950 сүлта кәна яла таврәннә

Вячеслав Иванович Иванов 1926 сүлхи сү уй-ахөн 14-мөшөчө ун чухне Мән Тутаркасси районне керөкөн Кашмаш ялөчө чухән хресчен семйинче суралнә. 9 сүлта чухне ашшө-амәшөсөр тәрәсә юлнә. 16 сүла ситиччен пөрлешүүлө хусаләхра ытти колхозниксемпе пөрле лашапа суха тунә, тырә акнә, керкунне вара ача пухса кертөс ёсене хутшәннә. Пөр сәмаха ачаләх сүлөсем ытти ача-сенчен нимөнпех те уйрәл-са тәман.

Фашистла Германипе вәрсә пуслансан 16 сүл та тултарманскөре Хөрлө Сәр ретне илнө, ялтан Тәван сөр-шыва хүтөлеме тухса кайнә.

– Иңсет хөвөл тухәснө лекрөм. Маньчжурине Япо-ни самурайөсенчен ирөкө кәларассишөн пынә хаяр сәпәсусене туррөмөнөх хутшәнма тиврө,– каласа парәт ветеран.– Хамәра шанса панә танкап Совет Союзөн чиккинчен тытәнса Япони тинөсө таранах ситрөмөр. Төрлө наградә-сем те сук мар.

Хаяр вәрсә чарәннә хысәән та түрөх киле таврән-найман вәл. 1950 сүлта тә-ван яла килсен техника енне туртәнәкәнскөр меха-ника вөренсе тухат.

– Мана пөрлешүүлө ху-сәләхән юлса пыракан трактор бригадине ертсе пәма шанчөс. Сапла вара «Свобода» хусаләхән тра-ктор бригадине 34 сүл ерт-се пытам,– аса илет халө ветеран.

Чәннипех чунне парса пусанәт вәл шанса панә ёсө. Техникәна, кәкарса ёслемелли агрегатсене вә-

Аслә Сөнтөрү тунәрәнпа – 66 сүл

хәтра юсассине, өвтеллә тапхәр валли йөркөллө хә-төрлөсө ситерессине пы-сак тимлөх уйрәтәр. Кашни механизатор, водител, машинәпа трактор паркөн-чи ытти ёсчен чүнө патне «сүл тупма» пөлни те пы-сак пөлтерөшлө пулнине аван әнланат.

Сапла ёслесе пырсан үсөмөсем те пуласчөх. Көске вәхәт хушшинчөх әнланса ёслөкөн, умри йы-вәрләхсене татса пама пул-таракан сирөп коллектив чә-мәртама пултарат вәл. Пөрлешүүлө хусаләх ял ху-сәләх культурисене сәв сүл-сөнчө ытларах та ытларах туса илме тытәннинчө Вя-чеслав Ивановичән түпи те пөчөк темелле мар.

– Керкунне тырә нумай хунипе ун чухне тырә скла-чөсен урайөсем авәна ла-ратчөс,– каласа парәт вәл.– Хусаләхра чунөсене парса ёслөкөн колхозник-сен, механизаторсен семй-

исем ёс укөсөсөр пуспе на-тура шүчөпе сүллен 6-шар е 7-шөр тонна таран тырә илме пултарнә. Ача астава-кансем халө те сахал мар. Пирөн опытпа паллашма районти хусаләхсөнчөн кәна мар, республикәран е ытти сөртөн те килсе сүрөтчөс.

Пултарулла ёсчен, хи-сөпе тивөслө ветеран хайөн ёс өмөрөнчө райөс-тәвкомән, парти райкомөн, «Свобода» пөрлешүүлө хусаләхән төрлөрен Хисөп грамотисемпе Тав хучөсе-не, дипломөсемпе парни-сене сахал мар тивөсчө. Пурне те вөсене вәл семье архивөчө типтерлөн ус-рат.

– Район хащачөпе те сирөп сыхәну тытат вете-ран. Унән ял хусаләх куль-турисене акса-лартса тә-вассипе, ёсөн пахаләхне үстерөсөпе, сүхатусене чакарассипе сыхәннә, иртнө хаяр вәрсә сүлөсем

пирки каласа паракан статисемпе вулакансем интересленсе палла-шасчө.

Ултә ача – висө ывәлпа висө хөр пәхса үстерсе ура сине таратнә вөсем мәшә-рөпе. Вөсен пурин те халө хайсен семйисем, төрлө сөрте ёсөсчө. Ветеран вара көсөн ывәлөн семьи-пе пурәнәт, мәнукөсене пәхса савәнәт. Апла пу-лин те обществәлла ёсөн-чөн те пәрәнмасть. Вәл ху-сәләхри вәрсәпа ёс вете-ранөсен тата старөйшинә-сен канәшөсене те ертсе пырат.

Майн 14-мөшөчө ве-теран хайөн 85 сүлхи юби-лейне паллә тават. Мә-лашне те ача телөй, ырлөх-сывлөх, сүрхи хавас кәмәл сунас килет.

В. ШАПОШНИКОВ.
Сән үкерчөкө: вәрсәпа ёс ветеранө В.И. Иванов патөнчө шул ачисем тәтә-шах пуласчө.

Хисөпе тивөс

Унән ёс опычө пуян

Хамәр сумри ыра сөн-сем пирки хәпартлансах ка-лаçа килет. Вера Федо-ровна Ильина мөн ачаран-пах пөлү төнчине, ёс сүмне туртәннә тата өвтеллә туйма вөреннө. Сак ыра па-халәхсөм өмөр тәршөпөх ача пулашса пынә.

– Семьере эпир 12 ача пулнә. Атте Калайкасси шукулөнчө директор пулса вәй хуратчө, пиртен вара сирөп ыйтатчө. Тен савән-пах та-ши урока вәхәтра тә-васси, ытти ёсө төрөс-төкел пурнәсраппа яланхи йәла-ра пулнә. Вөрепнтөкөн ёсөне өлө яланах хисөплөнө.

Савәнпах та пулө аслисен сүлөпе кайма шулларәм, аслә пөлү илме өмөтлен-төм, – тесе аса илет Вера Федоровна иртнө сүлсене. Вөренөвө әнәслә вөслөнө хысәән сәмрәк специалиста Ильинка шу-кулөнчө ёслөме сөнөсчө, ма-тематикәна вөрепнтө тата 9-мөш класс ачисен ертүси пулма шанасчө.

– Ку ёсө пусанассине пөлсен вара кәштах шик-лөтөм те. Класри хәш-пөр ача манран та сүллөччө. Вөсен тарәшулөхө, пулта-рулөхө манән шиклөнөвө сирчө. Йывәр ачасемпе вара уйрам та ёслөме тив-өтчө. Хамән профөсөsie кәмәлләнәрән, аслә сүлхи ёсөтшөсем пек пулас төнө-рен кунран-кун өлө ёс опыт-не пуянлатса пытам, – төрө хисөпе тивөс вөрепнтөкөн.

Ёсөтшөсем сәмрәк вөрепнтөсөне пултарулахе кура хайсен ыйшөне хапал туса йышәнәсчө. Вера Фе-доровна, математика учи-телө, үсөм хысәән үсөм тә-вәт, төрлө хушма тивөсө пурнәсрат. 1999 сүлтанпа

вара директор пулса тәрә-шат. Унән педагогикәри ёс стажө 40 сүлтан та иртнө. Вөсен чылай тавәнө, вәл шутра мәшәрө те, хайсен ёс өмөрне учитель профөс-сийөпе сыхәнтарнә. Тәван ачисене те аслә пөлү пар-са ура сине таратнә.

Ёсөне кура хисөпө те щө халәхра. 1989 сүлта вәл «Отличник народного про-свещения РФ», 2004 сүлта «Заслуженный работник общего образования ЧР» ятсене, ЧР Патшалөх Канәшөн Хисөп грамотине тата ытти шаири ыра ята чы-лай тивөсчө.

Пултарулла та маттур вөрепнтөкөне эпир пурте, унән пөлөшөсем, сумлә уяв, суралнә кунө ячөпе чунтан тухакан ашә сәмах-семпе саламлатпәр, төнчө-ри мөн пур ырине кәна су-натпәр. Емөтленнине вәя кертме малашне татах та ытларах вәй-хал, сирөп сывлөх сунатпәр. Тус-тә-вансем, ёсөтшөсем пурнәс-ра ялан төкө пулччәр. Эсир утас сүләр вара ялан әнлә та такәр пултәр.
Вәля ПИКУСОВА.

Л. ТУКТИНА.

Кил тата хушма хушалах

Техникапа уса куракансене пөлме

Умра – «Частник» операци

Районта пурәнакансен харпәрләхәнче ытти техникапа пәрлех юлашки вәхәтра тракторсемпе прицепсем те активләхпа паларать. Җавна шута илсе Чаваш Республикн хай төллән сүрекен транспортпа ытти техникәна пәхса таракан Патшаләх инспекцийё су уйәхән 10–27-мешёсенче ятарла мероприяти – «Частник» операци – ирттересси пирки пөлтерчө.

Җак тапхәрта уйрәм харпәрләхри тракторсем төлөшпе тимләх пысәкрах пулө. Төрөслөвсөсем трактористсем хәрүсәрләх правилисене епле пәхәннине, уса курма май сук, кивелнө техникәна учетран кәларассипе тата туянна техникәна сөнө хушисем учета таратассипе мөнле позици йышәннине, тракторсем техника төрөслөвө витөр тухнипе тухманнине сирәп пәхсө.

Төрөслөвсем сирәплетнө графикпа кашни ял тәрәхәнчех иртсө.

С. НИКОЛАЕВ,
ЧР Гостехнадзорән районти инспекторё.

Картишёнче

Вывлях-чөрлөх – суркунне

Санталәх айтәса пынә май вывлях-чөрлөхпе кайкөшөк витинче тислөк сөрнөрен газ пухәнать. Җавна май сывлөш ситми пулат. Вывлях-чөрлөх, кайкөшөк ку чухне сүрөкленет, вайсәрланать, вөсен организмчө япаласен ылмашавө пәсалать. Җакна кура продуктивләх та чакать.

Ку вәхәтра вывляхсен келеткине тасатни те усәллә. Шултра вывляхсен келеткине хыркәчпа тасатачсө. Җакә юн сүрөссине лайәхлатать.

Кайкөшөк валли көлпе хайәр хутәшөнчен хатөрленө ятарла «ваннәсем» лартса памалла. Җакә кайкөсене үт-тир сәтәрсисенчен тасалма пуләшәть.

В. ИЛЬИН,
вывлях тухтәрө.

Пахча симёс акатпәр-лартатпәр

Пахча симёс вәррисене төрлө вәхәтра – суркунне, сулла тата кәркунне акачсө. Суркунне акачаннисем су каца үсөсчө, вөсене сулла, кәркунне, хөлле симе пулат. Юр кайса пөтнө май тәпра сыпәсма пәрахсан салат, кишөр, петрушка акачсө, вәрләхләх тата пуслә сухан лартачсө.

Май уйәхән пусламәшёнче ытти тымар симёс вәррисене акачсө, ир пулакан купәста лартачсө. Хәяра, тарәхла кавәна, патиссона май вөсөнчө акас пулат. Помидорпа пәрәс тата вәтам ситөненчө купәста калчисене июнь пусламәшёнчө лартсан лайәхрәх.

Сулла вара хөлле симе сәрак акачсө, редиспа салата кәркунне валли, йүсө кашкар утипе батун сухана тепөр суркунне иртерөх пултәр тесе акни вырәнлә. Суркунне иртерөх симёс туса илсө төллөвпе кишөр, петрушкәна, укропа, салата, сухан вәррине кәркунне сөр шәниччен акмалла. Пирөн условисенчө – октябрь уйәхән виçсөмөш вунә кунләхәнчө. Кәркунне акнә чухне акмалли

Пёчөк вәрттәнләхсөм

Йәран синче

Пахчара төрлө культурәсене хутәш акни-лартни төп вәрттәнләхө – пөтөм сезонөпөх чөрө те паха пахча симёслө пуласси. Пөр харәс нумай пулни кирлө мар, анчах пөчөкшөррөн пулни те су тәршөпөх сөтел синчен симёс симёс ан кайтәр. Җакнашкәл өмөтпе тухатпәр эпир паян пахчана, пулас симёссен вырәнсөне паләртатпәр, хәшне хәшшин вырәнне акасси-лартассине планлатпәр. Кунта пахчаңән хәш культура хәшөн хысчәән пиçсө өлкөрессине пөлсө өслөмөллө. Җавәнпа та паян эпир хәш-пөр культурәсем пөр-пөринне епле кирлөштеринне кәтартакан таблицәна пичетлетпөр. Пирөн вулаваçсөсөшөн те вәл усәллә пуласса шанатпәр.

Колонкәсенчө:

1. Культурәсем.	2. Лайәх килөштөрөсчө.	3. Пөр-пөрне чәтма пултараймәсчө.
Сөр улми	Фасоль, кукуруза, купәста, сухан	Тыква, томат, хәяра
Томат	Купәста, фасоль, спаржа	Хәяра, кольраби
Кишөр	Пуслә сухан, салат, томат, пәрса	–
Купәста	Укроп, пуслә сухан, сөр улми, салат	Сөр сырли, томат
Хәяра	Пәрса, купәста, сәрак, фасоль	Сөр улми, томат
Пуслә сухан	Купәста, хөрлө кашман, томат	Пәрса, фасоль
Петрушка	Кишөр, спаржа, томат	–
Облепиха	–	Хура хурләхән
Улмуçси	Хәмла сырли	–
Хөрлө хурләхән	–	Хура хурләхән

Ку манән пөчөк сөнүсөм. Пуян опытлә пахчаңәсен сәнавөсөм те туллиех-тәр. Паян пахчаңә пөчөк вәрттәнләхә пөлни те су каца вәл пысәк тухәса саврәнасси пирки эпө өккөлөмөстөп. Җавәнпа ытти пахчаңәсене те уса калаçәва чөнетөп.

Су уйәхө өс хушсах пырать

Пахчаңә календарө

Су уйәхө сөр өсчөнөшөн килти сад-пахчара ларса-тәрма вәхәт сук тапхәр. Сурхи кун султәлөк тәронтарать. Ёмөртөн туптәннә сәк чәнләхә ума хурса тухать паян ял сынни килти хушма хушләхри сад-пахчана. **Технологие пәхәнса сөр хатөрлөсө вәхәтра акасси-лартасси тата хөл кашнә культурәсене апатлантарасси – ырана хәвармасәр пурнәсламалли өссөм.** Кунсем иртнө май йәрансем сине хәяра, помидор, кишөр, сәрак, редис т. ыт. те акәнөс. **Килти хушма хушләхрә маларах паләртнә чухлө сөр улми те лартса хәварөс.**

Пахчари өссөмпе пөрлөх садри тәрәшуләхә та өккөмөш вырәнә хәвармасть ял сынни. Чылай килти хушма хушләхрә сәк вәхәтра улма-сырла йывәçсөсене сәтәрсәсенчен хүтөлөссипе өссөм ирттерөсчө. Җакә та кая хәвармасәр пурнәсламалли өс.

САДРА

Су уйәхән 13–15-мешөсем. Пөтнисөм вырәнне сөр сырлин сөнө төммисөне куçарса лартмалла. Сырла төммисөм, уйрамах кашкәр сырли, лайәх аталанса каячсө. Газонсем йөркөлөмөллө. Минераллә удобренисөм сапмалла.

Су уйәхән 15–16-мешөсем. Йывәç тураттисөне иртме юрамасть, шәварма меллө вәхәт. Хәмла сырли, хурләхән, крыжовник, кашкәр сырли, розәсем лартма сөнөсчө. Сөрө кәпкәлатма юрать.

Су уйәхән 16–18-мешөсем. Нимөн те акма-лартма, куçарса лартма юрамасть. Сөрө кәпкәлатма, йәрансем хатөрлөме, сүп-сап пуçтарма юрать.

Су уйәхән 18–20-мешөсем. Улмуçси, груша, чие, слива, ирга хунавөсөне лартма меллө кунсем. Сөрө кәпкәлатма юрать.

Су уйәхән 20–22-мешөсем. Йы-

вәссөмпе төмсен тураттисөне иртме юрәхлә вәхәт. Улма-сырла төммисөне куçарса лартма меллө кунсем.

Су уйәхән 22–24-мешөсем. Акма тата лартма юрәхсәр кунсем. Сөр сөнчө өслөме, хушләх өсөсөне пурнәслама, сүм куракпа тата сәтәрсәсөмпе көрөшме юрать.

Су уйәхән 24–27-мешөсем. Йывәçсөмпе тураттисөне иртмөллө мар. Сөр сырли йәранне кәпкәлатмалла, анчах тарән мар. Органикәллә удобренисөмпе өслөме юрәхлә.

Су уйәхән 27–29-мешөсем. Сөрө кәпкәлатмалла. Сәтәрсәсөмпе тата чир-чөрпө көрөшме меллө вәхәт. ытлаши туратсөне иртмөллө.

Су уйәхән 29–31-мешөсем. Йывәç-төмсөне сәтәрсәсөмпе чир-чөртөн пөрөхмөллө.

ПАХЧАРА

Су уйәхән 13–15-мешөсем. Бахча культурисөне ислөтсө лартмалла

Вывлях өрчөтөкөнсөне пөлме

Сиплев препаратне төрөс суйламалла

Нимөнле чөр чуна та чир-чөр аякра хәвармасть. Вәхәтра тата төрөс эмөлле сиплевөсен чөр чун самай хавшамә, әна пәхәкан та сиенленме пултарать. Җавәнпа та сиплев препаратне туяниччен әна сутакан организаци өсө-хөлө пирки пөлмөллө. Эмөле нихәсан та аләрән е шанчәксәр сутусқан туянмалла мар. Чаваш Республикнче лицензи илнө ятарла 80 ытла ветеринари аптеки өслөт. Суту-илү өсөне саккунпа килөшүллөн пурнәсләса пыракан аптекара пурне те кураңмалла вырәнәта тавар туянакан көтөсө пулмалла, унта лицензи копийө, ытти информация кирлө. Енчөне те сирөн вәл е ку аптека төлөшпө өккөлөнү суралчө пулсан пөр тәхтәса тәмасәр Россельхознадзор управленийөн Чаваш Республикнчи уйрәмне (Шупашкар хули, Крупская урамө, 9 сурт, (8352) 52-80-33, 54-55-57) пөлтермөллө.

В. ВАСИЛЬЕВА,
пахчашә.

Саккунпа килөшүллөн лицензи илнө аптекара сут-илү өсө

валли ятарла төрлө оборудовани пулмалла. Сиплев препаратне төрөс упрани пысәк пөлтерөшлө. Эмөл пахаләхө ан сухалтәр төсен әна 15 – 20 градусра упрамалла, суллахи вәхәтра вара сывләш температурти 30 градуса ситөт. Сивөтмөш камерипө уса курманни сывләхшән сиенлө пулма пултарать.

Лицензиллө аптекара суту өсөне ятарла пөлүллө специалист пурнәсләтә. Вәл е ку препарат суйласа илнө чухне сутусә профессиллө консультаци пама тивөс. Эмөл туянаканән чир-чөр палине, мөнле чөр чун пулнине, хәш өсөмринө пөлмөллө. Препарата туянна чухне инструкция ыйтма та ан именөр, унна хәсанчөнчө уса курма юранине пөлөр. Сутусә эсир туянна препарат каялла илме тивөс мар, савәнпа та тимлө пулмалла.

О. ВИКТОРОВА,
Россельхознадзор управленийөн Чаваш Республикнчи уйрәмөн эксперт специалистчө.

Сүткүл – Раçсейри паллә вырән

Сүт санталәк паләкөсем

Хамәр тавраләх илемне курма, әна хахлама пөлни – таван өн культурисөн тәрәшәканән чун пуяңләхө. Кунашкәл вырәнсем хамәр тәрәхрә та пулни пирөнтөн тавра курама анләлатма ыйтат. Акә Муркаштра кәнтәрхөвөл анәснөллө 14 сурәмра вырнаснә Сүткүлөх илер-ха. Җак күлө пөр ятлә ялән кәнтәр өнчө вырнаснә.

Сүткүл – сүт санталәк паләкө. Әна виçө өнчөн сәртлө вырәнсенчө уләхсөмпе хирсөм хупәрләса тәрәсчө. Күлө сьранөсенчө – нимөнпөх те уйрәлса тәмән өсөн тәрән төнчи. Сүрсөр-хөвөл анәс өнчө хырләхпа тирексөм, сәртлө вырәнәта пан улми пахчи үсөсчө. Сүткүл – карст күлө. Карст күлөсөм ирөлөкөн

минералсөм – известь, гипс, доломит – шывпа ирөлсө тухса сөр сөнчө котловансөм тунипө, каярахпа сийө йәтәнса анакан сөр айөнчи хәвәлсөм йөркөлөнипе пусланса каячсө. Кунашкәл күлөсөн «апатләнәвө» сүмәрсөм сүнипө тата сәл куçсөм тапнипе йөркөлөсөнө пырать.

Сүт санталәк паләкөн лаптәкө – 4 гектар. Ун таврашөнчө сыхлакан вырән 102 гектар йышәнәт. Күлөн чи тарән вырәнө 17 метр, чи пысәк сарлакашө – 140 метр, тәршө – 250 метр. Сүткүл – Чаваш Республикнчи чи тарән күлө. Вәл Азов тинөсөнчө те 2 метр тарәнрах. Төпө тәмлә, хытә. Шыв тасаләхө – 70 сантиметр. Күлөн кашни литр шывөнчө 436 мг ирөлнө чул. Ку кәтарту Бай-

кал күллинчөнчө 4,5 хут, Онежск күллинчөнчө 12 хут пысәкрах. Күлөре шыври өсөн тарән сук.

Иртнө өмөрхи 60-мөш сүлсөнчөнчө күлөре вәл вәхәтри «Восход» председәтелө Дмитрий Петрович Петров пуçарәвөпө янә карпсөм пурәнәсчө. Пысәкисөм 7-8 килограмма ситни те пуллә. Карпсөмпе пөрлөх күлөре карасөм, окуньсөм, ыраш пулли тата ыттисөм те пур. Җавәнпа та пушә вәхәтра ял сыннисөм күлө хөрне вәлтапа тухса ларнинчөн төлөнмөлли сук.

Вырәнәти сынсөм каләнә тәрәх күлө төпөнчө вәйлә сәл куçсөм пур. Җавәнпах-мөн шәрәх санталәкәра та күлөри шыв сивөрөх.

О. МИХАЙЛОВА,
Муркаши вәтам шулта вөрөнтөкөн.

Милицы хроникенчен

Шетмепуспе – патрон вярлама

Шупашкарта пуранакан арсынна токарь станокен патронэ кирлэ пулна. Вэл вара япалана аста тупма пулт...

Хэрарам «ханара» сыварса кайна

Тутла уйхара Атальял хэрарамне милицы сотрудникесен вара тма тивнэ...

Спорт

Пирён ентеш – элита шутёнке

Рафсей биатлонисчэсен пэрлештерне командин тренер штабэ 2011–2012 сулсенче амартма малтанласа па...

Футболла выляма

Майн 19 – 20-мешесенче шул ачисен спартакиади шучёпе футболра мала тухассишён финал ваййисем...

20 мая с 8-00 до 16-00 часов в районном Доме культуры Ульяновская обувная фабрика проводит выставку-продажу...

ТЦ «Лотос» продает: профнастил, трубы для столбов, сетку-рабицу, профиль, банные печи, мотоблоки и прицепы.

Куплю дом или земельный участок. Тел.: 8-987-577-66-41.

Продаю пропаренные качественные керамзитобетонные блоки, песок речной, гравмассу, керамзит, цемент.

Продаю: гравмассу, щебень, песок, керамзит, торф с доставкой. Скидки. Тел.: 8-927-668-70-15.

МОТОБЛОКИ. Навесное оборудование, прицепы к мотоблокам. 0% 0% 24 за кредит. Первый взнос. Мотоблоки от 15 000 руб. Всегда низкие цены. Лидер. с. Моргауши, ул. 50 лет Октября, д. 4.

ООО «Металл-строй» изготавливает и продает теплицы разных размеров, банные печи, профнастил, сетки-рабицы, кованые заборы, ворота, трубы разных диаметров и т. д.

ООО «ВИВАТ». Изготовление высококачественных деревянных окон типа «Евро» и ОСП на заказ по самым низким ценам в Чувашии. Сертификировано. Гарантия до пяти лет на лакокрасочные материалы. Замер, установка, монтаж откосов. Магазин «Окна и двери» на ул. Чапаева, д. 37/1. Тел.: 8(83541)62-5-86, 8-917-67-94-733.

Продаю отруби, доставка, недорого. Тел.: 8-906-384-48-30, 8-927-990-39-08.

пластиковые ОКНА. Немецкое качество. 6-камерный профиль по цене 3-камерного. скидки до 35%. подробности по телефону: 89276676644. Пенсионерам доп. скидки. Офис продаж в здании рынка с. Моргауши. Окна стали дешевле...

Служба Памяти. ПАМЯТНИКИ • РИТУАЛЬНЫЕ УСЛУГИ. Скидка на памятники до 70%. Крупносуточное 0710 8 800 200 0710. с. Моргауши, ул. 50 лет Октября, д. 4. Дом Бьта (I этаж). Военно-мемориальная компания. Тел.: 62-7-30, 8-917-653-55-97.

пластиковые ОКНА И ДВЕРИ. КОНСУЛЬТАЦИЯ, ЗАМЕР, ДОСТАВКА, УСТАНОВКА. Тел.: (8352) 48-73-44, 8-908-302-19-12.

ИП Иванов В.И. Изготовление высококачественных пластиковых окон на заказ по самым низким ценам в Чувашии. А также межкомнатные и металлические двери. Продукция сертифицирована. Гарантия. Замер, установка, монтаж откосов. Магазин «Окна и двери» по ул. Чапаева, д. 37/1. Тел.: 8(83541)62-5-86, 8-917-67-94-733.

Уважаемые жители Чувашской Республики! В период летних каникул дети часто находятся без присмотра взрослых. Филаил ОАО «МРСК Волги» - «Чувашэнерго» убедительно просит постоянно напоминать детям об опасности, которую несет в себе электросетевое оборудование...

БЕТОН, РАСТВОР любых марок. Тел.: 38-87-78, 8-927-66-88-778. Песок, ОПГС (гравмасса), щебень. Тел.: 38-84-40, 8-927-66-88-440. Доставка миксерами, самосвалами. 15-50.

Продаю: металлочерепицу импортную, отечественную гибкую черепицу, профнастил кровельный, стеновой, сайдинг импортный, отечественный, гидро-, паро-изоляцию. Консультация, замер, расчет, доставка, монтаж, скидки. Без выходных. Тел.: 8-917-658-84-56, 8-927-665-37-68.

В Москву и Московскую обл. требуются: фасовщицы-упаковщицы, грузчики (кондитерские фабрики, молочное производство, снеговая продукция, мясокOMBинаты, склады). Питание, проживание предоставляются. Вахта. 3/п от 20000 руб. (сдельная). Тел.: 8(8352)23-22-22.

Пелтерусем. Объявления

Отруби, комбикорма, ячмень. Доставка от 1 т. Тел.: 89603013479. 3-5. *** Проекты зданий и инд. домов, электро- и газоснабжения, сметы. Свид. СРО. ООО «Инттехс», с. Моргауши, ул. Мира, 9А. Тел.: 62-6-03. 3-5. ***

Продаем: доски 25-50 мм (обрезные, необрезные), брус, цемент, шифер, профнастил (крашенный, оцинкованный). Обращаться: «Рука мастера», с. Моргауши. Тел.: 8-903-346-40-58. 1-5. ***

Парусем, сурах, така, туянатяр. Тел.: 8-903-063-07-57. 2-5. ***

Продаю песок, гравмассу, бой кирпича, керамзитоблоки, с доставкой. Тел.: 67-66-95, 8-905-347-99-15. 2-5. ***

Икё уйахри хёрлэ пэру сухалчё. Хырэм айё тата хури шуря, куёпе тути хамар. Куракансем, тархасхан, пелтерёр: Кёрекас ялэ, Галкина Мелания Васильевна. Тел.: 8-953-448-92-05. 2-5. ***

Продаю: кирпич одинарный М-100; М-125; М-150; керамический полуторный М-125; двойной керамический; силикатный белый, желтый; КББ р-р 20х20х40; красный полоняк, некондиция, гравмассу, керамзит. Доставка и разгрузка на манипуляторе. Документы. Тел.: 8-903-358-20-97, 8(8352) 44-20-97. 2-8. ***

Иккё пэруланя ёне сутатяп. Тел.: 8-987-678-51-00, 8-987-678-50-88. 2-8. ***

СХПК ПЗ им. Е. Андреева требуются пастухи. Оплата своевременная. Тел.: 62-1-97. 3-4. ***

Продаем: блоки керамзитобетонные, пенобетонные, тротуарную плитку, сетку-рабицу. Качественно, недорого. От производителя ООО «Промсварка». Тел.: (8352)36-01-03, 36-01-06. 4-5. ***

Продаю дрова (дубовые) за 1 куб. м. – 800 руб. Тел.: 8-908-307-07-44. Николай. 3-4. ***

Продаю трактор МТЗ-82. Тел.: 8-909-301-52-38, 65-2-40. 3-4. ***

ООО «Строитель» реализует керамблоки пропаренные. Обращаться по тел.: 63-1-19, 69-8-59. 3-4. ***

Продаем доски: обрезные, необрезные, брус любого сечения, срубы из оцилиндрованного бревна. Доставка бесплатно. Тел.: 8-919-679-18-11. 4-5. ***

Продаем: доски 25-50 мм (обрезные, необрезные), брус любого сечения, жерди, подтоварник. Изготовим на заказ: срубы, беседки любого размера. Цена договорная, доставка по району бесплатно. Тел.: 8-927-667-28-32, 8-919-656-13-84. 3-5. ***

Требуются рабочие на ленточную пилораму. Вахта. Сокольский район, Нижегородская область. Тел.: 8-904-903-55-80. 1-2. ***

Пёрре пэруланя хура-шуря ёне сутатяп. Тел.: 8-960-300-41-27. 3-4. ***

Ноябрь уйахёнче вицёмеш пэруламалли шуря-хёрлэ төслэ сёлтэ ёне сутатяп. Тел.: 8-952-022-20-32. 3-4. ***

Моргаушский торгово-заготовительный пункт ОАО «Агентство по пчеловодству» принимает от населения в неограниченном количестве: воск кондиционный за 1 кг – 240 руб.; прополис – 1800 руб.; вытопка – 19 руб.; перговая сушь – 600 руб. Цены выше, чем у перекупщиков. Адрес: с. Моргауши, ул. 50 лет Октября, д. 23, 2 этаж., ОАО «Моргаушавтотехсервис». Тел.: 8-960-300-63-56. 3-4. ***

Ёне, вакяр, пэру, сурах туянатяп. Тел.: 8-905-343-60-63. 1-5. ***

Продаю однокомнатную квартиру в с. Моргауши. Тел.: 8-909-302-94-15, 8-927-841-41-07. 3-4. ***

Продаю деревянный пятистенный дом в хорошем состоянии, на самовывоз. Цена договорная. Тел.: 8-960-314-70-04. 3-4. ***

Продаем двухкомнатную квартиру в с. Б. Сундырь. Ориентировочная цена 300 тыс. руб. Тел.: 8-909-302-22-62, 8-909-302-22-90. 3-4. ***

Чаваш Республикин Сывлаха сыхлас ёс тата социалла аталану министрствин Муркаш районён халаха социалла хултлэх паракан пайё тата социалла пулашу паракан центрё 1949-1959 сулсенче районти социалла хултлэх пайне ертсе пынэ. Ирина Степановна МАКСИМОВА. вилсе кайна пирки тараннан хурланни синчен пелтерессё.

Калайкассинчи ватам шул коллективё кунта географы учителёне ёслекен С.Г. Алексеёвн АМАШЕ. вилсе кайна пирки унён семейле тата таванёсемпе пёрле тараннан хурланни синчен пелтерет.

Мән Хурашари шулта пёрле вёрёненне тантэшэсем, юлташёсем. Роман Владимирович БЕЛОВ. вяхтсёр вилсе кайна пирки унён ашшэ-амашёпе, йамакёле тата сывах таванёсемпе пёрле черерен хурланнинне пелтерессё.

Теп редактор А.И. ТИХОНОВ.

Адрес: 429530, Чаваш Республики, Муркаш ялэ, Мир урамё, 9А сурт. ТЕЛЕФОНСЕМ: теп редактор - 62-1-36, явалла секретарь - 62-2-82, бухгалтери - 62-1-35, пайсем: общество пурнас пайё - 62-2-82, экономика тата социалла пурнас пайё - 62-1-38. Факс: 62-1-36; E-mail: morpress@cbx.ru, redaction@cbx.ru

Сыхану, информация технологйесен тата массалла коммуникаци сферинне пэхса таракан Федералла службан Чаваш Республикипе - Чаваш Енле ёслекен управленийё 2009 сұлхи раштаван 7-мешёне ПИ ТУ 21-00073 № регистрациленё.

Каләпашё 1,5 пичет листи. Ал сыравёсене рецензимессё, каялла таварса памассё, 2 страницаран пысакрахисене йышанмассё. Рекламанна пелтерусен чанләхёшён вёсене паракансем явалла. ИЗДАНИ ИНДЕКСЁ: 54822. Хаёат чавашла юн тата шамат кунсерен тухать. Номер дежурнайё Макарова Р.А. Пичете панә 13.05.2011 с. Пичете памалли вяхат: графика - 17 сех. 20 мин., чаннипе - 17 сех. 20 мин. Заказ Тираж 4337.